

БІБЛІОТЕКА НОБЕЛІВСЬКИХ ЛАУРЕАТІВ

Ясунарі Кавабата

*Сплячі красуні
Давня столиця
Стугін гори*

Лауреат Нобелівської премії
з літератури 1968 року

Харків
«Фоліо»
2016

I

— Тільки не робіть ніяких лихих витівок. І пальця в рот сплячій дівчині теж не стромляйте, — остерегла старого Егуці жінка в готельчику.

На другому поверсі, крім кімнати на вісім дзьо¹, де Егуці розмовляв із жінкою, було ще хіба зо дві спальні; та й унизу, звідки він щойно піднявся, виглядало тісно й ніщо не натякало на кімнати для гостей — ото ж чи й годилося назвати готелем цей будиночок. Таблички, що це готель, ніде не було видно. Певно, таємницю цього дому не виставляють напоказ. Ніде ні шереху. Тільки жінка, що вийшла до замкненої брами і з якою оце розмовляв, а більше не видно ні душі. Спершу старий Егуці не міг второпати, хто ж вона — господиня тут чи служниця. Проте гостеві не пристала надмірна цікавість.

Жінці вже перейшло за сорок: сама невисока, голос молодий, мов зумисне лагідний, вона ворушила тонкими вустами, майже не розтуляючи їх, і чи й дивилася на співрозмовника. Її чорні, аж темні очі світилися тим блиском, що розвіює настороженість і недовіру в співбесідника. У залізному казанку, що висів на хібаті², кипіла вода, й тим окропом жінка запарила чаю; і сорт, і порція чаю мимоволі схилили Егуці до

¹ Дзьо — міра довжини, що дорівнює 3,03 м.

² Хібаті — жаровня для опалювання кімнат.

думки, що це таки напрочуд гарне й загадкове місце. В ніші-токонома висіла картина Каваї Гьокудо, очевидна репродукція — лагідний осінній краєвид гірського села. В тій кімнаті на вісім дзьо не було нічого незвичайного.

— І не намагайтеся розбудити дівчину, бо все одно не розбудите. Вона в глибокому сні й нічогісінько не тямить, — ще раз застерегла жінка. — Від першої до останньої хвилини вона в цілковитій безтямі й не знає, що спала з вами. Але нехай вас це не бентежить.

Старий Егуці не показував, що в голові рояться всілякі сумніви.

— То гарна дівчина. А сюди приходять лише гості, на яких можна покластися.

Егуці не одвів очі, а поглянув на наручний годинник.

— Котра година?

— За чверть одинадцята.

— О, вже досить пізно! Старі люди рано лягають, бо й рано встають, отож ласкаво прошу...

Жінка підійшла до сусідньої кімнати й відімкнула двері, мов лівша, лівою рукою. Взагалі дрібниця, але Егуці, бачачи, як вона відмикає двері, аж затамував подих. Жінка заглянула всередину, просунувши за двері голову. Він здивувався, бо збоку виглядало так, ніби то для неї цілком звично отак зазирати в сусідню кімнату. На перев'язі пояса-обі був візерунок з якимось загадковим великим птахом. Що то за птах, Егуці не знав. І чому в декоративно стилізованого птаха такі справжні очі й ноги? Авжеж, то не якийсь лиховісний знак, лише невдалий візерунок, і коли ця жінка й навіювала якесь зловісне відчуття, то через отого птаха. Саме тло пояса мало блідо-жовте, майже біле забарвлення. У сусідній кімнаті стояли сутінки.

Жінка знову зачинила двері, але вже не замикала: ключ поклала на столику перед Егуці. По тих заглядинах обличчя її нітрохи не змінилося, та й голос бринів так само рівно.

— Оце вам ключ і, будь ласка, спокійно відпочивайте. А не зможете заснути, біля подушки є снодійне.

— А заморського вина немає?

— Ні. Спиртного тут немає.

— І не можна бодай краплину перед сном?

— Ні.

— Дівчина в сусідній кімнаті?

— Вже міцно спить і чекає на вас.

— Он як! — Егуці сторопів. Коли ж це вона туди ввійшла? І відколи спить? Чи не тому жінка зазірала за двері, аби впевнитися, що дівчина спить? Від свого приятеля-старого, який добре знав цей заклад, він чув, що дівчина спить і не прокидається. І от він тут, хоч і досі не віриться.

— Перевдягнетесь тут? — Жінка немов хотіла допомогти йому. Егуці мовчав.

— Ніби хвилі десь шумлять. Чи вітер...

— Хвилі шумлять. На добраніч. — Жінка вийшла.

Старий Егуці залишився сам. Погляд його перебіг по невеличкій кімнаті, а тоді зупинився на дверях до сусідньої. Дерев'яні двері з криптомерії. Їх зробили пізніше, аніж поставили дім. Це викликало думку, що й перегородка спершу була фусума, а вже потім, аби мати таємну кімнату «сплячих красунь», її переладнали. Стіна була у тон інших, та ніби трішки світліша.

Егуці взяв залишеного ключа. То був нехитрий ключ. А що він його взяв, то можна було подумати, що хоче йти до сусідньої кімнати. Проте Егуці не підводився. Жінка вже казала йому про хвилі, та він лише допіру почув, які вони бурхливі.

Здавалося, хвилі б'ють об високу кручу, на якій стоїть цей маленький будиночок. У голосі вітру був гомін близької землі. Мабуть, ця кімната або ж душевний неспокій старого Егуці навіювали відчуття близької зими, бо принаймні тут, біля хібаті, не було холодно. Та й місцевість тут тепла. Ані знаку, що від вітру на деревах осиплеться листя. Але Егуці прийшов сюди проти ночі, тож не бачив околиці, хоч добре чув запах моря. Коли він увійшов у браму, то побачив, що як на такий будиночок гайок чималенький і там багато високих дерев — сосни й клени в осінньому багрянці. На вечірньому тлі неба чорні японські сосни вражали своєю величчю. Колись цей будинок напевно був дачею.

Егуці припав цигарку рукою, в якій тримав ключа, затягнувся кілька разів і відразу загасив об попільничку. Тоді запалив другу й уже поволі попихкував собі. Він би мав уже струснути з себе легкий дроз неспокою, та ба — холодна порожнеча не зникала. Перед сном Егуці звичайно трішки випивав спиртного, та однаково не міг міцно заснути і завжди бачив погані сни. Він не раз згадував вірші молодої поетеси, померлої від раку. Власне, слова про те, що в години безсоння чорна ніч жахає «жабами, хортами й мерцями», і ніколи не міг їх забути. От і зараз на згадку про ті слова йому подумалося, чи спляча, — ні, приспана, — в сусідній кімнаті дівчина, бува, не схожа на жабу чи мерця; тож і не наважувався йти туди. Він не знав, чим її приспано, а що вона поринула в глибокий неприродний сон і нічого не тямала, то, може, від наркотика її тіло поблякло, як олово, під очима темні кола, а під шкірою випинаються гострі ребра. Може, вона в'яла, холодна, опухла. А може, вишкірила бридкі посинілі ясна й заходиться хрипом. Що ж, за свої шістдесят сім років Егуці переживав із жінками й неприємні ночі. А таке не забувається. Хоч воно

таїлося не у вигляді, а в жалюгідному спотворенні жіночого життя. У свої літа Егуці не хотілося долучати ще одну неприємну ніч з жінкою. Це останньої хвили, коли він прийшов сюди, його обсіли такі думки. Та чи є щось бридкішого від старого діда, що цілу ніч лежить біля дівчини, яка не пробудиться, бо її приспано? Чи не привела його сюди найогидніша спокуса старості?

Жінка говорила про гостей, на яких можна звіритись. Мабуть, усі, хто приходив сюди, були певні люди. І той, що розповів Егуці про цей дім, був один із таких старих. Причому такий, що вже не відчував себе мужчиною. Бідолаха, певно, гадав, що й Егуці дійшов такої немочі. А що господиня дому звикла до відвідувачів, то й вона дивилася на Егуці без остраху, в очах її не було й тіні підозри. Та старий Егуці ще втішався життям, тому й не був «гостем, на якого можна звіритися», хіба що сам постарається бути таким. З огляду на настрій у цю хвилю, на місце й сплячу дівчину. І його обсіли думки, що насувається огидна старість і недалеко той день, коли сам дійде до жалюгідного становища старих гостей цього дому. Втім, уже сам його прихід сюди засвідчував це. Тим-то Егуці й гадки не мав ламати гидкі чи прикрі заборони для старих, які навідувалися сюди. Якщо не маєш на мислі, то й не зламаєш навмисне. Це міг бути таємний клуб з обмеженим членством, та Егуці прийшов сюди не викривати його чи порушувати його засади. І вже те, що він не запалився цікавістю, свідчило про нікчемну старість.

«Одні гості кажуть, що сплять і бачать приємні сни, а інші кажуть, що згадують дні молодості», — спали старому на думку слова цієї жінки; та його обличчя не порушила навіть усмішка. Він зіперся рукою об стіл, підвівся й відчинив двері до сусідньої кімнати.